Kulttuuripoliittinen selonteko
Ympäristövaliokunnan kuuleminen, ympäristöministeriö

28.2.2025

Kulttuuripoliittisen selonteon kulttuurikäsitys on kiitettävän laaja. Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö on tunnistettu perustaksi kulttuurin arvoketjulle ja ihmisten identiteeteille. Käsitys kulttuurista huomioi, miten **kulttuuri, luonto ja ympäristö ovat syvässä vuorovaikutuksessa toisiinsa**. Puhdas ja monimuotoinen luonto on yksi tärkeimmistä vaalittavista kulttuuriperinnöistämme ja pääomistamme.[1]

Kulttuuriympäristöjen ja luonnon virkistyskäytön kehittäminen ovat keskeisiä keinoja, joilla ympäristöministeriö toteuttaa selontekoa.

Ympäristöministeriö korostaa kulttuurin **saavutettavuutta**, ja että kulttuuriympäristöjen säilyminen kulttuurin perustana koko maassa vaatii jatkuvaa panostusta. Eriytyminen sekä maan sisällä että kaupunkien sisäinen segregaatio haastavat kulttuurin saavutettavuutta ja kulttuuriympäristöjen säilymistä yhä enemmän.

Rakennukset välittävät konkreettisella tavalla aikansa kulttuuriperintöä tuleville sukupolville

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota **rakennusperintöön**, jolla on keskeinen rooli kestävän yhteiskunnan rakentajana. Olemassa olevan rakennuskannan säilyminen käytössä on ensiarvoisen tärkeää kestävyyden kaikista näkökulmista.

Kulttuuriympäristöt ja rakennusperintö ovat sisäänrakennettuja osia kulttuurin arvoketjun pohjana. Niillä on usein välineellistä ja käyttöarvoa, mutta myös **itseisarvo** kulttuuriomaisuutena. **Tilojen vajaakäyttö** on aikamme ongelma, johon kulttuuri voi vastata. **Käyttötarkoituksen muutoksia ja väliaikaista käyttöä** on edistettävä, mutta samalla tiloille tulee tehdä pidemmälle ulottuvia suunnitelmia, huolehtia **jatkuvasta kunnossapidosta** ja varmistaa, että toimijat voivat tehdä pitkän tähtäimen suunnitelmia.

Oma lukunsa on valtion kulttuurihistoriallisesti arvokas kiinteistöomaisuus, jota on kehitettävä strategisesti ja tarvittaessa koottava julkisia toimintoja arvokkaimpiin kohteisiin.

Käytännössä nämä seikat sisältyvät kohdassa 3.1. mainittuun toimenpiteeseen:

- Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelua sekä rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä vahvistetaan kehittämällä kohteiden kestävää hoitoa sekä vajaakäytössä olevien rakennusperintökohteiden ja muiden tilojen hyödyntämistä kulttuuritoiminnassa.

[1] https://stmuseovirastoprod.blob.core.windows.net/museovirasto/Kulttuuriperintobarometri-2021.pdf

ympäristöministeriö / erityisasiantuntija Annukka Lyra

Ekologinen kestävyyskriisi tunnistettu keskeisenä muutostekijänä – systematiikkaa seurantaan

Selonteon määrittelemät kulttuuripolitiikan tavoitteet tukevat kokonaisvaltaista **kestävyysajattelua ja ylisukupolvisuutta**. Selonteon toimeenpanossa on huomioitava, että nämä perustaan tunnistetut tekijät vaikuttavat läpileikkaavina myös muissa toimissa, eivätkä jää muista erillisiksi.

Tavoitteissa on paikoin ristiriitoja, jotka on syytä tiedostaa toteutuksessa. Tällaisia ovat esimerkiksi tarve edistää kulttuurin digitalisaatiota ja toisaalta digitaalisen kulttuurin hiilijalanjälki. Ja vastaavasti kulttuuriviennin, -matkailun ja tapahtuma-alan kasvattaminen sekä niiden ympäristövaikutukset. Keinoja ympäristökuorman keventämiseksi on esitetty esimerkiksi LUOTO-hankkeen[2] toimenpideohjelmassa luoville aloille. **Toiminnan vastuullisuuden seurantaa on systematisoitava**.

Luovat alat eroavat toisistaan, mutta toimijat ovat tunnistaneet **yhteisiksi haasteellisiksi ympäristökuormittajiksi** esimerkiksi kansainvälisestä toiminnasta johtuvan matkustamisen, yleisön liikkumisen aiheuttamat päästöt ja toimintaan liittyvän kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamisen silloin, kun toimitaan toisen tahon hallinnoimissa kiinteistöissä. Myös erilaisten digitaalisten toimintamallien ympäristövaikutukset koettiin hankalaksi hahmottaa.

Luonnon ja ympäristön roolia on käsitelty kattavasti liiteaineistossa, mutta sen täytyy toteutuksessa yhdistyä esimerkiksi **hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämiseen**. Ympäristöministeriö kehittää luonnon virkistyskäyttöä ja toteuttaa sillä kohdassa 3.1 mainittua toimenpidettä

- Huolehditaan, että kulttuuri tukee ihmisten luontosuhteen kehittymistä, jotta hyvinvoiva luonto säilyy kulttuuriperintönä tulevaisuuteen.

Yksityiskohtaisena huomiona s. 27 kirjoitusasu. Jokaisenoikeudet yhteenkirjoitettuna viittaa terminä oikeuteen liikkua luonnossa. Mielleyhtymä on tarkoituksellinen, mutta tarkoituksenmukaisempaa olisi kirjoittaa se kahtena erillisenä sanana tai puhua kulttuurisista jokaisenoikeuksista ja välttää näin termien sekoittumista.

Niin rakennusperintö kuin luonnonperintö uudistuvat jatkuvasti ajassamme ja ihmisten käytössä, joten niitä on käsiteltävä dynaamisina elementteinä kulttuurin koko arvoketjussa.

[2] https://uudenmaanliitto.fi/kehittaminen-ja-rahoitus/liiton-hankkeet/luoto/